

BETLIARSKE NOVINY

Betlenskie noviny

12

NEPREDAJNÉ

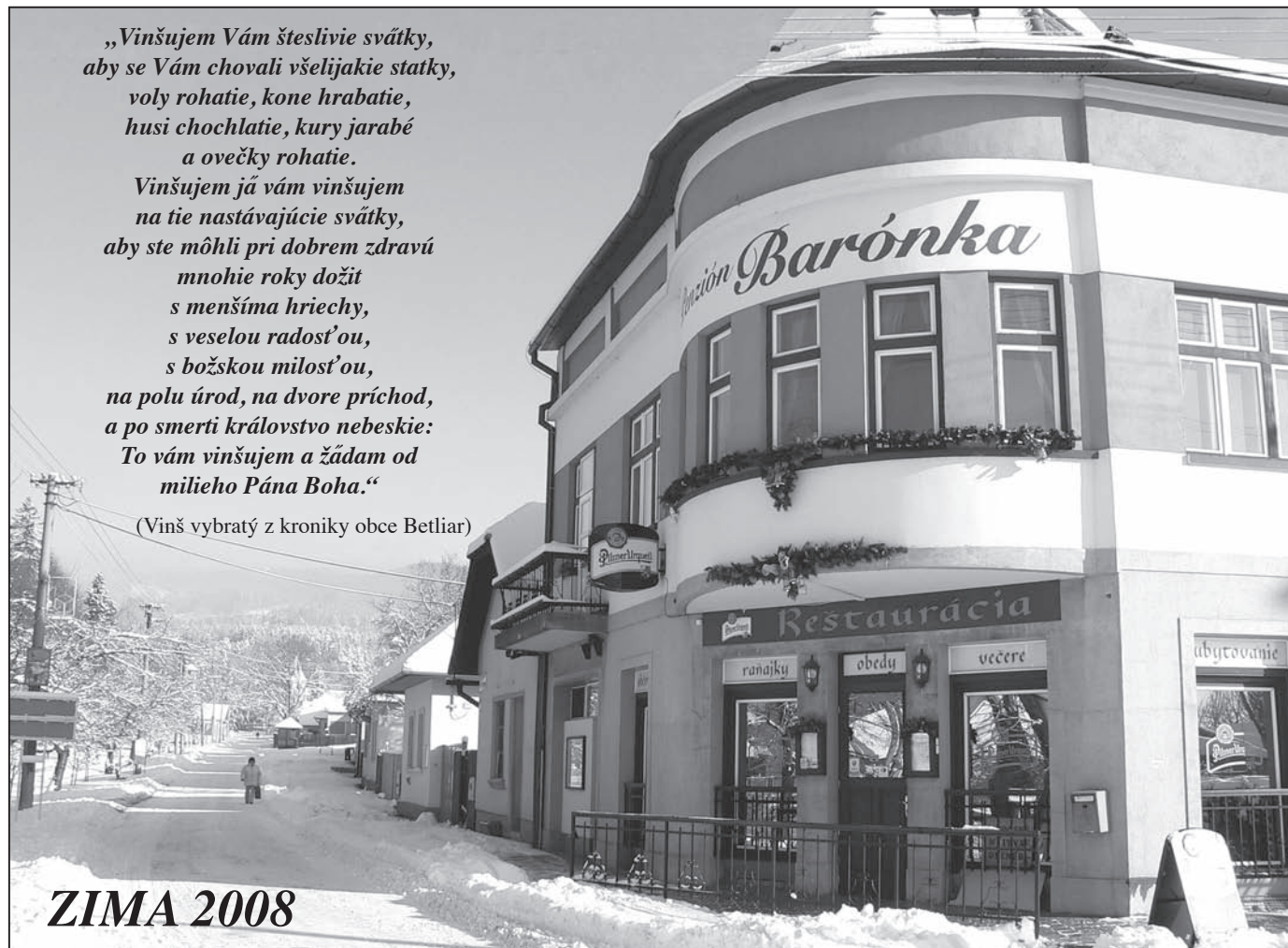
Ročník VII.

December 2008

„Vinšujem Vám šteslivie svätky,
aby se Vám chovali všelijaké statky,
voly rohatie, kone hrabatie,
husi chochlatie, kury jarabé
a ovečky rohatie.

Vinšujem ja vám vinšujem
na tie nastávajúce svätky,
aby ste mohli pri dobrom zdraví
mnohé roky dožiť
s menšíma hriechy,
s veselou radosťou,
s božskou milosťou,
na polu úrod, na dvore príchod,
a po smerti kráľovstvo nebeské:
To vám vinšujem a žadam od
milieho Pána Boha.“

(Vinš vybratý z kroniky obce Betliar)

ZIMA 2008

Z obsahu:

SPRAVODAJSTVO ZO ZASADNUTÍ OZ	str. 2	NEBEZPEČNÝ ŠKODCA	str. 8
VIANOCE V KAŠTIELI	str. 3	SLOVENSKÝ SKAUTING	str. 9-10
EUROINFORMÁCIE	str. 3	ZVYKY A OBYČAJE	str. 10-11
VÝNIMOČNÁ NÁVŠTEVA	str. 3		str. 12-13
ČÍM ŽILA NAŠA OBEC		AKO SME BOJOVALI ZA FARBY BETLIARA	
V 2. POLROKU 2008	str. 4-7		
PPZ- 80. VÝR. ZALOŽENIA	str. 8	SPOLOČENSKÁ RUBRIKA	str. 14

POZÝVAME VÁS:

31. 12. 2008
pred obecný úrad v čase
predpolnočnom na rozlúčku so
starým rokom, na slávnostný
ohnostroj na počesť uvítania
Noveho roku 2009 a spolu s ním
na uvítanie novej meny - EURA!
Nenechajte si pri tej príležitosti
ujasť novoročný prípitok
s priateľmi a s tými,
ktorých máte radi.
Tešíme sa na Vás!

Spravodajstvo zo zasadnutí Obecného zastupiteľstva v Betliari

Obecné zastupiteľstvo 7. júla 2008 sa zišlo na mimoriadnom zasadnutí, na ktorom bol predložený jeden bod rokovania, a to schválenie nájomných zmlúv chatovej osady a športového areálu TJ-TATRA Betliar na II. polrok 2008.

Po dôkladnom oboznámení poslancov OZ s podmienkami nájmu v hlasovaní jednotlivo zamietli podpísať tento návrh zmlúv o prenájme ihriska a pozemkov v chatovej osade s následným zdôvodnením k nájomnej zmluve č.40/2008 za prenájom ihriska:

Tradícia športu, ale hlavne futbalových zápasov v obci Betliar siaha do obdobia I. ČSR, približne do roku 1933, kedy sa v obci odohrali prvé futbalové zápasy. Po druhej svetovej vojne, asi v roku 1947, už obec hrala v okresnej súťaži na ploche bývalej jazdiarne grófa Andrássyho. Postupne od tohto obdobia boli budované obslužné priestory potrebné k účasti futbalového oddielu v okresnej súťaži. Ako prvá bola postavená obliekareň, neskôr murované šatne so sociálnym zariadením, tribúna, tenisové a volejbalové ihrisko a kovový prístrešok. Obec postupne investovala veľké čiastky finančných prostriedkov do čistenia, údržby a zveľaďovania celého areálu športu, ktorý už dlhé roky slúži občanom obce Betliar.

Podotýkame, že areál je verejne prístupný, to znamená, že každý návštevník parku sa v ňom môže voľne pohybovať, nie je ohradený žiadnym plotom, ktorý by bránil voľnému pohybu osôb. To sú hlavné dôvody, pre ktoré žiadame prehodnotiť výšku nájomného.

Nájomná zmluva č. 41/2008 o nájme pozemku pre chatovú osadu: Chatová osada bola postavená v rokoch 1967 – 68. S vedomím majiteľa bolo vydané stavebné povolenie a následne po dostavbe bola kolaudácia a odovzdanie do užívania. Po roku 1980 boli postavené ďalšie dve chaty. Keďže v súčasnosti sa v obci rozšírila ponuka ubytovania, klesá záujem o ubytovanie v turistických chatkách. Pre ďal-

šie využívanie chatovej osady navrhujeme Múzeu Betliar prijať jedno z následných riešení:

1) ponúkame múzeu prevziať prevádzku chatovej osady s tým, že obec dá do nájmu Múzeu Betliar chaty, vrátane vnútorného vybavenia a vonkajšie doplnkové priestory slúžiace návštevníkom za symbolickú 1 Sk/rok.

2) alebo ponúkame vytvorenie spoločného podniku, do ktorého vstúpi Múzeum Betliar s pozemkami a obec s chatami a ich vybavením s majetkovou účasťou 50:50 t. j. s rovnakým právom k rozdeleniu zisku alebo straty na prevádzke vzniknutej v priebehu roka.

3) v spolupráci múzeom a obec odovzdajú svoj podiel t. j. pozemky a chaty spoločne vybratému nájomcovi, ktorý za vopred stanovených podmienok bude chatovú osadu prevádzkovať. Do budúcnosti sa otvárajú po vzájomnej dohode aj ďalšie možnosti riešenia prevádzky.

Zasadnutie obecného zastupiteľstva dňa 28. júla 2008 - prerokovalo správu o plnení rozpočtu obce za I. polrok 2008, ktorú predkladala p. Valéria Hladká, ekonómka obce. Konštatovala, že príjmy rozpočtu sú plnené v objeme 4.961 tisíc Sk, čo je 59 % ročného objemu príjmov rozpočtu obce. Výdavky sú čerpané v objeme 4.053 tisíc Sk, čo dáva predpoklad úspešného splnenia rozpočtu obce, ako aj opatrení prijatých v Programovom vyhlásení obce na rok 2008.

Obecné zastupiteľstvo zobralo na vedomie správu o plnení úloh v prevádzke chatová osada, ktorú predkladala A. Podolinská. Dosiahnuté tržby za I. polrok sú vo výške 146.724 Sk a náklady predstavujú čiastku 37.635,- Sk. Prejednaná bola správa o úrovni poskytovaných služieb pre návštevníkov obce a občanov. Za nedostatok sa považuje nedodržanie otváracie a zatváracie doby v prevažnej časti pohostinných zariadení v obci. Vyjadrená bola nespokojnosť so stavom priestorov pri vstupe do potravín

COOP Jednota, kde je sústavne veľký neporiadok. OZ vzalo na vedomie úmyselné poškodzovanie svetiel pri budove obecného úradu. Prerokovaná bola žiadosť p. L. Kuchára o výrub lipy pred domom pop. č. 256 na ul. Okružnej. Táto žiadosť bola zamietnutá po nesúhlasnom vyjadrení sa Krajského pamiatkového úradu v Košiciach.

Bol prerokovaný postup v príprave projektov pre čerpanie finančných prostriedkov z eurofondov. Maximálna výška dotácie, ktorú môže obec získať, je 11,5 mil. Sk a sú pripravované tieto projekty:

- výstavba ul. Južnej
- priestranstvo pred ev. kostolom
- chodník obcou až po vchod do kaštiľa

Pozastavené boli práce na príprave výstavby ul. Lesnej.

Boli riešené personálne otázky v Materskej škole. Obecné zastupiteľstvo odsúhlasilo predaj rodinného domu súp. č. 165, pozemok bývalej cigánskej osady a pozemky starého cintorína.

Obecné zastupiteľstvo prijalo novelu uznesenia č. 9 - 2/2005, ktorou sa upravuje výška príspevku na odber stravy pre dôchodcov.

Dňa 22. 08. 2008 zasadalo mimoriadne obecné zastupiteľstvo k prijatiu Všeobecne záväzného nariadenia obce Betliar, ktorým sa vyhlasuje záväzná časť Územného plánu obce Betliar - poslancom bola podaná informácia o vydaní stavebného povolenia pre p. Pisarcíka, p. Ondreja a p. Ing. Tureka.

Zasadnutie obecného zastupiteľstva dňa 30. 09. 2008 zobralo na vedomie informáciu o otvorení školského roka 2008-09 podanú riaditeľkou MŠ p. Vavrekovou a za ZŠ Mgr. Farkašovskou. Ďalej OZ prejednaná správa o plnení úloh v oblasti starostlivosti o sociálne a zdravotne odkázaných občanov. Zaoberalo sa prípravou stretnutia s dôchodcami v rámci Mesiaca úcty k starším a zároveň pozdravením jubilantov. Na stretnutí vystúpi folklórny súbor

Haviar z Rožňavy. OZ zobralo na vedomie správu o priebežnom plnení Programu obce Betliar na rok 2008, v ktorej sa konštatuje, že úlohy programu sa plnia a ku koncu roka bude program splnený. OZ súhlasilo s predloženou zmenou pracovného času, vymedzením hodín pre verejnosť a zavedením jedného nestránkového dňa, ktorým je štvrtok.

V ďalšej časti rokovania OZ odsúhlasilo podpis nájomných zmlúv so SNM – Múzeom Betliar za prenájom pozemkov športového areálu a chatovej osady. Bol daný súhlas na prevedenie rekonštrukcie elektrickej prípojky pre chatovú osadu v hodnote 60 tisíc Sk. OZ odsúhlasilo vrátenie časti nákladov pre občana R. Ivanka za vyňatie prístupovej cesty z PPF. Prejednaná žiadosť Š. Gecelovského, v ktorej žiadal o úpravu prístupovej cesty k rodinnému domu a zavedenie plynovej prípojky k domu.

Zasadnutie obecného zastupiteľstva dňa 24. 11. 2008 zobralo na vedomie správu o výbere daní a poplatkov k 31. 10. 2008 a zároveň bol daný súhlas s uverejňovaním dlžníkov na daniach a poplatkoch v Obecných novinách. Prijaté bolo Všeobecne záväzné nariadenie obce číslo 2/2008 o miestnych daniach a miestnom poplatku za komunálne odpady a drobné stavebné odpady na území obce s platnosťou od 1. januára 2009. Boli prerokované podmienky predaja domu súp. č. 165 a stanovená najnižšia cena. OZ zobralo na vedomie cenovú ponuku od spoločnosti AVE-V.O.D.S. odpadové hospodárstvo a. s. na vývoz komunálneho odpadu a separovaného zberu. Bola prerokovaná žiadosť od Lesov SR, š. p., Odštepny závod Rožňava, o kúpu pozemkových nehnuteľností obce nachádzajúcich sa v areáli MEZ – Betliar. Boli stanovené podmienky predaja a daný súhlas na pokračovanie rokovaní. OZ odsúhlasilo predaj veľkoobjemových kontajnerov v počte 4 ks pre spoločnosť FÚRA s. r. o., SNP 77, Rozhanovce a stanovené boli zároveň podmienky predaja.

Vianoce v kaštieli

Vianočná výzdoba kaštieľa sa začína v **piatok, 5. decembra 2008.**

Vstupné len na prehliadku výzdoby bude à 50,- Sk pre dospelého, pre deti je voľná vstupenka.

Vianočnú výzdobu robila Ing. Brigita Nagyová, vedúca oddelenia historickej zelene v SNM – Múzeum Betliar. Pri práci jej pomáhala Mária Árvayová.

Otváracie hodiny v kaštieli budú:

24. – 26. 12. 2008 – Vianočné sviatky – zatvorené

27. – 28. 12. 2008 – sobota, nedeľa – otvorené

29. 12. 2008 – pondelok – zatvorené

30. 12. 2008 – utorok – otvorené

31. 12. 2008 – Silvester – zatvorené

1. 1. 2009 – Nový rok – zatvorené

2. – 4. 1. 2009 – piatok, sobota, nedeľa – otvorené

Vstupy do kaštieľa sú o 9.30, 11.00, 12.30 a o 14.00 hod.

Vstupné: à 130,- Sk dospelí, à 70,- Sk deti a študenti do 26 rokov.

EUROINFORMÁCIE

S prvým januárom 2009 je spojený aj príchod novej meny, ktorou Slovensko vstupuje do Eurozóny.

Euro je druhou najvýznamnejšou svetovou menou, ktorou platí už 15 krajín. V júli vstúpil do platnosti konverzný kurz - 30,126 Sk za jedno euro.

Obchodom pribudla v auguste povinnosť zobrazovať ceny duálne (až do konca roku 2009), teda v obidvoch menách, aby si obyvatelia zvykli na prechod.

Slovenskou korunou bude možné platiť do 16. 1. 2009, výdavok však už dostanú občania v eurách. Bankomaty od 1. 1. budú vydávať bankovky. Po tomto termíne, čiže od 17. 1. 2009 odíde slovenská koruna z obehu. Bude sa tak diať bez poplatku v bankách do 100 ks - do 30. 6. 2009 to budú mince a bankovky do 31. 12. 2009.

Národná banka Slovenska so sídlom v Bratislave bude uskutočňovať výmenu do konca roku 2013. Pri príležitosti zavedenia novej meny bude vydaná pamätná minca.

Vo všetkých platbách sa už bude využívať iba euro. Dôchodky dostanú občania už v eurách, prepočet dostali písomne zo sociálnej poisťovne.

Automatická výmena peňazí sa uskutoční na účtoch, ak sú peniaze uložené v banke, či na pošte, preto finančné inštitúcie upozorňujú najmä starších občanov, ktorí majú hotovosť doma, aby predišli problémom. Nevypĺača sa nechávať výmenu na poslednú chvíľu. Z minulosti si už pamätáme všeličo, i kolkovanie. Mnohým ostali bezcenné peniaze len ako suveníry alebo zbierka. Každý občan si môže zakúpiť štartovací balíček v hodnote 500 Sk - 16,60 eura, ktorý predstavuje vzorku peňazí pre používanie. Balíčky sa začali predávať na poštách a bankách už v decembri. Musíme sa ich naučiť poznať, vedieť ich hodnotu, budeme potrebovať možno aj mešce, aby sme mince nehládali po vreckách. Na trhu sú už eurpeňazky so špeciálnym priečinkom na drobné. Národná banka Slovenska doručila občanom brožúrky s podrobnými pokynmi, eurokalkulačkami, konverznou kartou a vyobrazením mincí a bankoviek s veľmi názorným vysvetlením ochranných prvkov, ktoré sú dôležité pri rozlišovaní pravosti. Mince boli razené v Kremnici a zobrazujú naše najznámejšie symboly - tatranský štít Kriváň, Bratislavský hrad a slovenský dvojkríž. Najvhodnejším riešením je však platobná karta, ktorej väčšina obyvateľov doteraz odolávala alebo nedôverovala.

L. Farkašová

VÝNIMOČNÁ NÁVŠTEVA

V Základnej škole Betliar sme 4. 11. 2008 privítali paraolympionika Rastislava Revúckeho, rodáka z Vyšnej Slanej.

Okolie ani netuší, že žije blízko nás, tak ako ostatní ľudia, ktorým život uštedril tvrdé rany. Má 30 rokov a po úraze zostal čiastočne paralyzovaný. Nevzdal sa, začal sa venovať stolnému tenisu, a to vďaka Jánovi Riapošovi, priateľovi s rovnakým osudom.

Jeho návšteva zanechala v nás hlboké dojmy. A čo o tom napísali žiaci?

M. Tompoš - 3. ročník.

Obdivuhodné je, že športovec pripútaný na vozík získal toľko medailí, ktoré sme si mohli podržať v rukách. Podelil sa s nami o svoje zážitky z Pekingu. Najviac sa mi páčilo to, že som si mohol osobne zahrať stolný tenis s paraolympijským víťazom

R. Fabíni - 3. ročník

Pán Revúcky sa na večeri stretol s kráľovnou Alžbetou pri jej návšteve Slovenska. Priniesol nám veľa fotografií, na pamiatku sa nám podpísal do kroniky a venoval plagát všetkých paraolympionikov. Som rád, že som sa mohol stretnúť s takým človekom.

A. Kolembusová - 4. ročník

Zaujímalo ma, aký je to pocit - vyhrať zlatú medailu. Odpoveď bola

stručná: úžasný a neopísateľný. Úžasný bol i zápis žiakov, ktorí si to budú pamätať asi po celý život. Pán Revúcky je správny športovec, hral ohľaduplne, s výborným postrehom i napriek tomu, že je na vozíčku.

Nakoniec sme sa s ním na pamiatku vyfotografovali.

L. Farkašová

Čím žila naša obec v druhom polroku 2008

Napriek tomu, že sa mnohým z nás zdá život v našej obci jednotvárný či nutný, dianie v obci prebieha cez mnohé akcie, ktoré náš pohľad dokážu zmeniť.

Je pravdou, že zo života obcí – nielen našej – sa temer úplne vytratila kultúra. Priniesla to doba, ako dôsledok všetkých zmien, ktoré postretili našu spoločnosť v posledných rokoch.

Myslím, že môžem nielen za seba konštatovať, že my, občania obce Betliar, nudou či jednotvárnosťou, netrpíme a je len na našom postrehu a vzťahu k svojmu okoliu zistiť, že prežívame a sme účastníkmi akcií, ktoré inde nepoznajú.

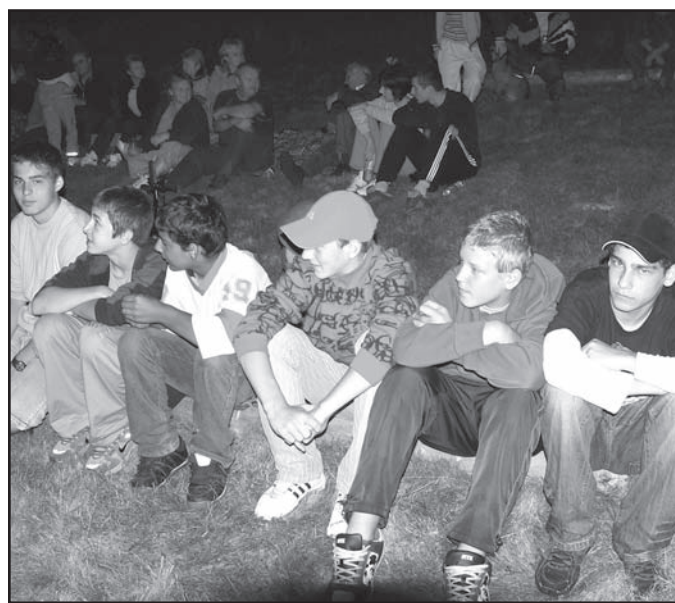
Už len skutočnosť, že srdcom našej obce je kaštieľ a park, nám prináša hlavne v turistickej sezóne množstvo návštevníkov, ktorí sú pre nás samozrejmosťou a patria ku koloritu obce. Niekoľko rokov sa soboty v našom kaštieli stávajú cieľom mladých ľudí, ktorí sa rozhodli v historickom prostredí potvrdiť sľub svojej lásky. Vytrubovanie ozdobených áut je signálom, že sa môžeme zúčastniť prehliadky mladosti, krásy a módy ako diváci. I to je zmena, ktorú tu kedysi nepoznali.

Ale Betliar žije hlavne akciami, ktoré naplánovali a pripravili naši ľudia za výdatnej pomoci rôznych spoločenských organizácií či sponzorov.

V deň 64. výročia SNP, 28. augusta 2008, sa na miestnom cintoríne pri pomníku padlých uskutočnila pietna spomienka spojená s kladným venca. Počasie bolo priaznivé, akcia bola zverejnená v miestnom rozhlase, ale účastníci podujatia sú každoročne temer tí istí. Už len z dôvodu vďaky tým, ktorých mená sú vyryté v kameni pomníka, by sme mali účasť na takejto akcii považovať za samozrejmosť a viesť k tomu i generáciu, ktorej sa do povedomia dostávajú možno i skreslené dejiny. Aby bola zaručená aspoň skutočnosť, že keď tu už nebudeme my, starší, nech naši potomkovia vedia, prečo pomník na cintoríne stojí a na čiu počesť bol postavený.

Pokračovaním tejto akcie bola slávnostná schôdza MO SPB v kultúrnom dome. Boli na ňu pozvaní i účastníci pietnej spomienky na cintoríne. Priamych účastníkov SNP žije už málo, ale na udalosti slávnych dní našich dejín spomínajú.

Po ukončení schôdzy sa účastníci rozišli, aby sa večer o 20. hodine stretli nad bývalým kúpaliskom pri vatre. Vatra postavili naši občania pod záštitou obecného zastupiteľstva. Bola parádne vysoká a keďže počasie bolo dobré, bol predpoklad, že tí, ktorí k jej zapáleniu prídu, budú mať pekný zážitok. Okrem vetry bolo v svahu nad vatrou pripravených niekoľko provizórnych lavíc na sedenie z drevených klad.

O 20. hodine starosta vatru zapálil. Od obce stále prichádzali ľudia, ktorí tento deň chceli ukončiť peknou prechádzkou a zážitkom zo stretnutia so spoluobčanmi. Účastníkov potešila pozornosť zo strany usporiadateľov, a to vo forme poskytnutia malého občerstvenia. Boli to krajce obyčajného čierneho chleba potreté bravčovou masťou a posypané nadrobno nakrájanou cibuľkou. Toto pomaly zabudnuté jedlo nám pripomenulo naše detstvo, keď sme ešte nepoznali hotdogy, hamburgery a iné vymoženosti stravovania modernej doby. Kto chcel, mohol chlebič zapíť pivom z plechovky a pozerat' sa do iskier plápolajúcej vetry. V príjemnom, sálavom teple sa všetci cítili dobre, spomínali na vatry minulých rokov a tipovali, ktorá časť vetry sa zvalí o chvíľu. Domov sa veru nikto neponáhľal, vatra horela dlho. Pred 22. hodinou sa začali smerom k dedine vytrácať prvé skupinky. Deň, ktorý sa niesol v znamení spomienky na SNP, sa vydaril. Už teraz sa tešíme na akcie osláv 65. výročia SNP v roku budúcom.

Čím žila naša obec v druhom polroku 2008

Naša obec sa 27. septembra 2008 zobudila za zvuku áut, ktoré do obce prichádzali z rôznych miest, aby ich osádky sa stali účastníkmi VIII. ročníka Betliarskej autoshow. Tí, ktorí vyznávajú motoristický šport, ale i mnohí náhodní diváci, sa kochali autami rôznych značiek, ktoré boli zväčša upravované na akcie podobného druhu. Ich osádky sa pripravovali predvádzať svoju šikovnosť v rôznych smeroch. Vedia, že to, čo si môžu dovoliť v priestoroch organizovanej akcie, si nemôžu dovoliť na verejných komunikáciách. Obec bola počas celého dňa malým Monte Carlom, účastníci podujatia mali zážitok, s akým sa málokde stretnú.

Novou tradíciou ZPOZ OZ v Betliari sa stáva pozdravenie a prijatie 50-ročných. Ľudí, ktorí sú v produktívnom veku, majú za sebou väčšiu časť života, cítia sa ešte vitálnymi a mladými. Ich životné cesty sa rozbehli rôznymi smermi a majú malé možnosti stretnúť sa ako rodáci obce, spolužiaci a občania. Prvé podujatie tohto druhu sa uskutočnilo v minulom roku a vydarilo sa. Po získaní mien a adries rodákov a občanov narodených v roku 1958, boli všetkým rozoslané pozvánky na prijatie päťdesiatročných, ktoré sa pripravovalo na deň 4. októbra v kaštieli. Pozvanie na túto akciu prijali nasledovní päťdesiatnici: Balogová Klára, Cholvádtová Viera, Dulík Jozef, Farkašovský Peter, Góčová Juliana, Kankulová Nataša, Kažimír Ľudovít, Knišková Mária, Lux Július, Mráz Miroslav, Mruk Jozef, Pažítko Rudolf, Petergáč Martin, Petergáčová Mária, Špernakovičová Mária.

Pred 17. hodinou sa títo účastníci stretli vo vestibule kaštiel'a. Väčšiu časť tvorili bývalí žiaci triedy ročníka a po zvítaní medzi nich zapadli i tí rovesníci, ktorí prišli do našej obce bývať. Už pred oficiálnym začiatkom vládla medzi pozvanými dobrá nálada, pretože takéto stretnutia bývajú plné emócií, spomienok a radosti.

Slávnostný program začala hudobná skupina pod vedením Alexandra Kovtuna z Rožňavy. Ďalší program pripravil ZPOZ. Slávnostný príhovor predniesol starosta obce Július Farkašovský Nasledoval zápis do pamätnej knihy spojený s odovzdávaním spomienkového darčeka a kvetov. Následne boli účastníci stretnutia pozvaní do siene Nádasdyho husárov, kde sa uskutočnil slávnostný prípitok spojený s pohostením. Poďakovanie za uskutočnenie tejto akcie predniesol Július Lux, vyslovil potešenie, že ZPOZ umožnil takéto milé stretnutie rovesníkov na vysokej úrovni. Nasledovala voľná debata, spestrená zážitkami z detstva, mladosti, nechýbala však ani výmena poznatkov o ich súčasnom živote. Viacerí pozvaní so sebou doniesli fotoalbumy a bolo príjemné sledovať, ako sa nad zábermi z detských liet všetci zabávali. Pospomínali udalosti, na ktoré mnohí dávno zabudli. Spomínali i tých, ktorí z rôznych dôvodov na stretnutie neprišli, i tých, o pobyte ktorých nemáme vedomosti. K ukončeniu akcie sa nechystal nikto, ale čas bol pokročilý a vždy sa treba držať hesla: „Čas prísť, čas odejsť...“

Rovesníci pokračovali stretnutím vo vlastnej réžii, ale všetci, ktorí ho pripravovali, mali z neho dobrý pocit, lebo i tu sa uplatnilo staré heslo ZPOZ: „Každý deň stretnúť človeka“.

Celý nasledujúci týždeň sa niesol v znamení príprav na ďalšie veľké podujatie, ktoré sa v obci konalo ako XIII. ročník jazdy sv. Huberta. Veľký kolektív ľudí viacerých ustanovizní pracoval na tom, aby 11. októbra bolo k slávnosti koní a jazdcov všetko pripravené. Predstavitelia obce, kaštiel'a, milovníkov koní dali hlavy dokopy, aby všetko dopadlo tak, ako má. Okrem dôslednej prípravy akcie vyšlo i počasie, len koní a jazdcov sa nám zdalo pomenej, ale nie vždy každému plány v účasti na tomto podujatí vyjdú.

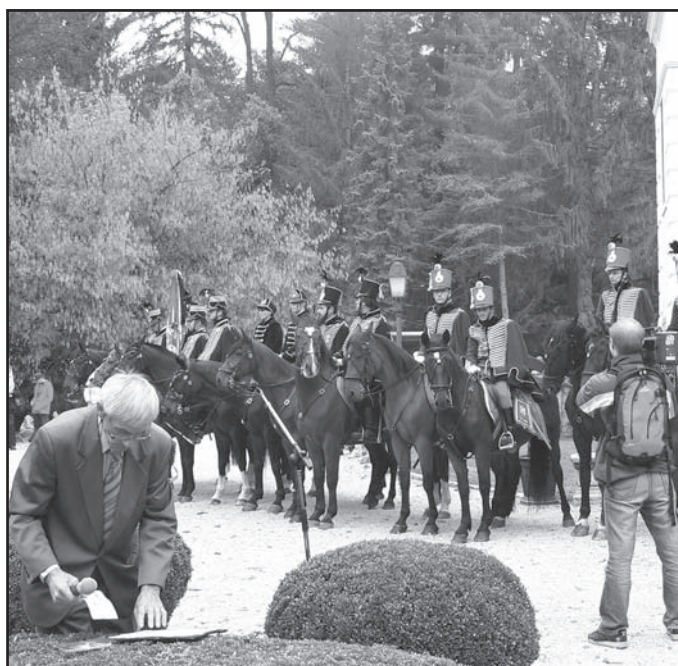

Čím žila naša obec v druhom polroku 2008

pokračovanie zo 4. str.

Už slávnostný pochod koní s jazdcami obcou upútal nielen našincov, ale i návštevníkov obce. Slávnostný nástup pred kaštieľom je paráda, ktorá lahodí oku všetkých, ale hlavne organizátorov. Program jazdy sv. Huberta bol bohatý, prebiehal v areáli parku, ale i mimo neho. Diváci boli svedkami vystúpenia maďarských husárov v dobovom oblečení, ktorí predviedli svoje umenie. Mali u divákov veľký úspech a iste sa aj oni cítili medzi nami dobre. Účastníci jazdy predviedli zdolávanie prekážok spojené s chytaním líščieho chvosta, ktorý bol zavesený na strome. V dopoludňajších hodinách absolvovali jazdci s koňmi rýchlostné preteky mimo parku. V popoludňajších a večerných hodinách sa akcia vyhodnocovala.

Veľký úspech u divákov mala i tombola, do ktorej boli zaradené hodnotné ceny, ktoré výhercom urobili veľkú radosť.

Albert Šmihula

Hubertova jazda

To nie je iba tradícia,
spomienky na minulosť,
na veľkolepé poľovačky
s lukulskými hosťami.
To nie sú dobové odevy,
či slávnostné halali,
to sú nádherné telá koní
prípravené na čestný súboj,
aby ich rýchle kopytá
rozohrali tamtamový koncert.

Láka vás Hubertova jazda?
Je to zaujímavé prírodné divadlo,
prehliadky ušľachtilých koní.
Nie je to veľká pardubická,
žiadna taxisova priekopa
ani zranenia koní a jazdcov
či miliónové výhry v stávkach.
Je to však o čomsi inom,
o svedectve krásneho vzťahu
medzi človekom a zvieratám.

To nie je iba paráda,
pastva pre zvedavé oči,
žiadny veľkopanský manier
či smotánka na obrazovke.
Je to rituál patrónovi poľovníkov,
v ktorom je popretkávaná
história so súčasnosťou.
Je dôležité, že na rozdiel od ľudí
kone sú skutočne ušľachtilé,
človeku pre pomoc aj potešenie.

Čím žila naša obec v druhom polroku 2008

pokračovanie zo 4. str.

Ďalším tradičným podujatím bolo stretnutie dôchodcov obce v rámci Mesiaca úcty k starším – dňa 24. októbra. Pred 16. hodinou sa ku kultúrnemu domu ponáhľali dôchodcovia, členovia Jednoty dôchodcov na Slovensku, pozvaní dôchodcovia – jubilanti, ale i ostatní, ktorí o akciách tohto podujatia vedia. Lákalo ich i to, že súčasťou podujatia bude vystúpenie detí MŠ a ZŠ, ale i vystúpenie súboru Haviar z Rožňavy.

Po milom programe detí sa uskutočnilo pozdravenie dôchodcov starostom obce spojené s pozdravením jubilantov, ktorí sa v priebehu roka dožili 60, 70 a 80 rokov. Pred účastníkmi sa predstavilo 13 jubilantov, ktorým boli odovzdané kvety a darček.

V tom čase sa už v zákulisí pripravovali na svoje vystúpenie členovia súboru Haviar. Sú to zamestnaní ľudia, študenti i dôchodcovia, ktorých viaže čas. Museli sme sa im prispôbiť, nerobilo nám to problém, už počas ich príprav bolo vidno, že ich prišlo viac ako pred dvomi rokmi. Takže sme uvažovali, že program bude bohatší a dlhší. A tak i bolo. Od prvej chvíle ich vystúpenia zavládla v sále dobrá nálada. V programe sa striedala ľudová hudba, piesne i tanec. Mladí i starší členovia súboru nás zabávali a bolo vidieť a cítiť, že im vystupovanie prináša radosť a oni ju plným priehŕstím rozdávali. Žilky hrali i v našich telách. Predsa len – ľudová hudba, ľudové piesne sú generácii dôchodcov bližšie ako populárna či diskoteková zábava. Súbor mal javisko obsadené temer dve hodiny, rozlúčka s ním začala dlhým potleskom a potleskom i skončila. Nezabudnuteľný zážitok! Po programe bolo účastníkom i členom súboru podané občerstvenie vo forme večere.

Všetci tí, ktorí strávili popoludnie v sále kultúrneho domu, odchádzali spokojní. Mnohí sa vyslovili, že stretnutie dôchodcov bola mimoriadne vydarená akcia a na podobnú sa tešia i v budúcnosti.

Poďakovanie za tieto príjemné chvíle patrí predovšetkým predstaviteľom obecného zastupiteľstva, ktoré celé stretnutie zastrešovalo.

Obecná knižnica

„TEN, KTO ČÍTA RÁD, NIKDY NIE JE SÁM“!
„ČÍTAJTE SI, KAMARÁTI, NECH VÁM KNIHA NUDU KRÁTI,
VEĎ STRÁVENÝ ČAS VRÁTI SA VÁM STOKRÁT ZAS!“

Takmer po roku nútenej pauzy začala fungovať Obecná knižnica v Betliari.

Novou správkynou je naša spoluobčianka pani Eva Griegerová. Výpožičný čas: každá sobota od 13,00 - 15,00 hod.

V knižnici sa nachádza 6130 zväzkov a periodík, inventarizáciu bolo vyradených 504 titulov, ktoré boli ponúknuté na predaj za symbolickú jednu korunu. Ročne sa obnovuje knižný fond v hodnote 10 tisíc korún.

Navyše je novinkou prístup k modernému vzdelávaniu prostredníctvom Internetu. Členovia majú prístup zdarma. Knižnica eviduje iba 27 stálych čitateľov, veríme, že ich počet bude narastať, najmä z radov žiakov - nielen našej školy.

Poplatky: dospelí: 25 Sk

Deti a dôchodcovia: 15 Sk

Žiaci našej ZŠ čítajú v Projekte s Osmijankom, kde riešia hlavolamy, odpovedajú na otázky a prezentujú sa vlastnou literárnou a výtvarnou tvorbou. V súťaži sa objavujú noví autori, no a kto navštevuje knižkupectvá vie, že tak, ako iné tovary, aj knihy sú luxusom, preto je aj dnes výhodnejšie vypožičiavať si ich v knižnici.

POHREBNÉ PODPORNÉ ZDRUŽENIE - 80. VÝROČIE ZALOŽENIA

„Vzájomné podporovanie sa členov pri úmrtí a postaranie sa o slušný pohreb zosnulého.“ Táto hlavná myšlienka je zakotvená v Stanovách Pohrebného podporného združenia na Slovensku so sídlom v Betliari. Dňa 24. mája 2008 sa konalo slávnostné zasadnutie Ústredného výboru Pohrebného podporného združenia na Slovensku pri príležitosti 80. výročia založenia PPZ na Slovensku za účasti členov ústredného výboru, členov dozorného výboru a pozvaných hostí. Položením vencov na rodný dom zakladateľa PPZ Júliusa Košutha a na hroby zosnulých členov ústredného výboru si uctili ich pamiatku.

V súčasnosti má združenie 211 odbočiek, ktoré združujú viac ako 53 tis. členov roztrúsených po celom Slovensku. Členom PPZ sa môže stať každý občan SR vo veku od 18 do 50 rokov na základe prihlášky a uhradenia členského príspevku a jednorázového zápisného, ktoré je odstupňované podľa veku. Ústredný výbor PPZ na svojom zasadnutí dňa 10. 8. 2008 schválil úpravu zápisného, členských príspevkov a podpory platnú od 1. 1. 2009. Členský príspevok na rok 2009 bude 9,00 € (272,- Sk), pohrebná podpora do 5 rokov členstva 100 € (3 012,- Sk), nad 5 rokov členstva 266,00 € (8 013,- Sk).

Zápisné podľa veku: 18-25 0,50 € (16,- Sk)
25-30 1,00 € (31,- Sk)
30-35 2,00 € (61,- Sk)
35-40 4,00 € (121,- Sk)
40-45 6,00 € (181,- Sk)
45-50 8,30 € (251,- Sk)

Pozývame všetkých ľudí dobrej vôle a sociálneho cítenia do našich radov a zároveň želáme všetkým členom aj nečlenom spokojné a s láskou prežité vianočné sviatky v kruhu svojich najbližších, veľa zdravia a šťastia v novom roku..

Viliam Grieger, predseda ÚV PPZ

Nebezpečný škodca – slizovec iberský

Slizovec iberský (*Arion lusitanicus*) je ulitník z čeľade slizovcovitých, ktorý pochádza z Pyrenejského polostrova a v poslednom čase sa šíri Európou. Je to veľmi nepríjemný invázny druh, ktorý vytlača pôvodné ulitníky a na poliach a v záhradkách pácha obrovské škody. Darí sa mu hlavne v narušenej prírode, teda všade tam, kde človek ovplyvnil biologickú rovnováhu, znížil druhovú rozmanitosť a tým aj početnosť prirodzených nepriateľov.

Opis druhu

Slizovec iberský dorastá do dĺžky asi 12 cm. Sfarbenie môže mať v oranžových a hnedých odtieňoch, niekedy so sivastým alebo olivovým nádychom. Celkové sfarbenie preto pôsobí akýmsi „špinavým dojmom“.

V dospelosti sa často podobá nášmu slizovcovi hrdzavému, od ktorého sa ale dá spoľahlivo odlíšiť na základe sfarbenia mláďat do veľkosti asi 3 cm. Mláďatá slizovca iberského sú pestré, môžu byť žlté, hnedasté až sivé a na bokoch tela majú dva žlté pásy, ich tvar je vajcovitý, kým mláďatá slizovca hrdzavého sú jednofarebne biele alebo svetložlté s tmavými tykadlami, a sú podlhovasto oválne.

Ekológia

Tento druh obľubuje vlhké

stanovišťa a zatienené miesta s vyššou vegetáciou. Často sa ukrýva pod doskami položenými na zemi, pod tehliami, drevmi, plechmi, fóliami, v komposte a podobne. Vyhýba sa priamemu slnku, preto je aktívny za súmraku, v noci, pred východom slnka a po daždi.

Biológia

Slizovce sú obojpohlavné jedince, to znamená, že majú samčie aj samičie pohlavné orgány. Po párení kladú oba jedince vajčká, na rozdiel od jednopohlavných živočíchov, kde vajčká kladú len samice. Pri vhodných podmienkach môže pár slizovcov (dva kusy) vyprodukovať za rok až 1000 ďalších jedincov. Slizovce nie sú schopné regenerácie, to znamená, že ak ich rozseknete, tak zahynú a chýbajúce časti tela im nedorastajú.

Párenie prebieha najčastejšie koncom júna a kladenie vajčiek od augusta do decembra. Prezimujú vajčká aj dospelé jedince.

Možnosti boja

1. Mechanický

Na malých súkromných pozemkoch je najefektívnejšou metódou ručný zber a následné usmrcovanie jedincov. Je však veľmi dôležité, aby sa do toho zapojili všetci, pretože neudržované plochy pôsobia doslova ako liahne a slúžia slizovcom na pre-

čkávanie nepriaznivých období.

Slizovce môžete zbierať do odstrihnutých umelohmotných PET fliaš, ktoré potom môžete naplniť vodou. Slizovce sa utopia, rýchlo sa rozložia a môžete ich použiť ako návnadu pre živé jedince.

Usmrťiť ich môžete aj rozseknutím alebo zasolením. Pri solení však musíte byť opatrní, nakoľko pri aplikácii soli priamo na pozemok môže dôjsť k zvýšeniu salinity (slanosti) pôdy, čo môže v značnej miere znížiť kvalitu pôdy a môže viesť k úhynu resp. poškodeniu niektorých druhov pestovaných rastlín.

Jednoduchým spôsobom zberu je aj nabodávanie na palicu s klincom. Efektívnosť mechanického boja a ochranu záhrady môžete zvýšiť aj používaním rôznych bariér a pascí.

Ako vhodná bariéra môže slúžiť asi 10 cm vrstva pilín okolo záhona, ktorú môžete polievať čiernou kávou aj so sadlinou. Je dokázané, že 1 – 2 % roztok kofeínu pôsobí na slizovce ako nervový jed a súčasne ich aj odpudzuje, pričom rastliny odolávajú aj vyšším koncentráciám kofeínu. Pomáha aj posyp páleným alebo dusíkatým vápnom, resp. popolom.

Dôležitá je aj likvidácia priestorov, ktoré môžu slizovcom poslúžiť ako prirodzené liahnis-ko, napr. komposty, naukladané

drevo, plechy. Je tu teplo, vlhko a dostatok potravy, čo je pre slizovce doslovným rajom.

Slizovcom môžete nastražiť aj rôzne pasce. Môžete cielene rozložiť drevené dosky (musia byť vlhké) a denne kontrolovať a usmrcovať slizovce, ktoré sa pod nimi nahromadili.

Ďalšou možnosťou je zakopať do zeme odstrihnuté PET fľaše a naplniť ich zriedeným roztokom piva, ktoré slizovce priláka a tie sa v tekutine utopia. Je však dôležité, aby fľaše vyčnievali 1 – 2 cm nad povrch, aby sa zabránilo usmrcovaniu drobného užitočného hmyzu, ktorý by mohol do pasce popadať. Pivo však môže prilákať slizovce aj z okolia.

Pri veľkom premožení môžete 10 cm hlboké brázdy naplniť trávou (šupkami z melónov, cukiet alebo uhoriek) a večer poliať vodou. Ráno však musíte všetky jedince pozbierať a usmrdiť. Dôležité je, aby ste všetky návnady a pasce umiestnili do tieňa, nakoľko slizovce sa vždy vyhýbajú priamemu slnku. Ich likvidácia by mala byť najintenzívnejšia v máji a júni. Ak s tým začneme až v auguste, na ďalší rok sa efekt už nedostaví.

2. Chemický

Ide o využívanie dostupných

pokračovanie na 9. str.

Nebezpečný škodca – slizovec iberský

pokračovanie z 8. str.

chemických jedov.

Na trhu existujú viaceré druhy chemických prostriedkov, ktoré je možné využívať na ničenie slizovca iberského.

Preparáty obsahujúce metylarborb pôsobia ako nervové jedy a môžu spôsobiť úhyn aj iných druhov živočíchov, naopak preparáty obsahujúce metaldehyd spôsobujú ochrnutie slizovcov a sú menej jedovaté. Je dôležité zvážiť, ktorý chemický prostriedok bude pre vašu záhradku a aj pre životné prostredie najšetrnejší. Používanie chemických prostriedkov môže napáchať veľké škody s minimálnym efektom na slizovce, výsledkom čo-

ho môže byť zamorená záhradka slizovcami, pretože po tom, čo vypchá účinnosť chemikálií, sa k vám slizovce veľmi rýchlo nasťahujú späť zo susedných neudržiavaných lokalít.

Ak sa predsa rozhodnete pre chemický boj, vždy dôsledne dodržiavajte pokyny výrobcu: Chemické prostriedky prikryte napríklad kvetináčom, inak sa môžu rozpustiť pri najbližšom daždi, kedy slizovce vychádzajú.

3. Biologický

Tento typ boja zahŕňa využívanie prirodzených predátorov. Tento spôsob je pre prírodu najšetrnejší, nakoľko ide o využí-

vanie takých druhov živočíchov, ktoré v akejsi forme likvidujú slizovce. Môže ísť o druhy, ktoré požírajú dospelé jedince, ako napr. ježe, ropuchy, bystrušky (z domácich chovaných druhov ich požerú napr. kačice alebo prasatá), alebo konzumujú vajíčka slizovcov, ako napr. blikra (ulitník). Preto je dôležité, aby ste podporovali výskyt týchto druhov na vašom pozemku.

Z biologických nepriateľov sa zatiaľ najviac osvedčila parazitická hlístka (*Phasmarhabditis hermaphrodita*), ktorá napadá najmä mladé jedince, ktoré v dôsledku nákazy hynú. Na trhu (najmä

českom) existujú prípravky obsahujúce tohto parazita), môžete si ich objednať cez internet. Ich aplikácia nemá nežiaduce účinky, ale jednorazová aplikácia má pomerne nízky efekt.

Týmto článkom sme sa snažili poskytnúť vám čo najviac informácií, ktoré môžete priamo využiť pri boji so slizovcami na vašom pozemku. Naším cieľom v budúcnosti je uskutočniť malý výskum o efektívnosti uvedených metód. O výsledkoch vás budeme informovať.

**RNDr. J. Gaálová,
Richard Helman**

(Prevzaté z obecných novín)

Pavol Černaj

SLOVENSKÝ SKAUTING V BETLIARI

Pokračovanie z min. čísla

Oblasťný kurz

Lesnej školy v Hodruši pri Banskej Bystrici

„Jedenásteho augusta 1946 sme sa nabalení posadili so Zolom do vlaku z Betliara. V Plešivci bolo potrebné presadnúť na zvolenský rýchlik a nadržanom sme utmácaní vystúpili v Hronskej Dúbrave. Počkali sme, kým nepristavili Anču. Hm, Anča, to bol úzkokoľajný železničný vláčik, z rušňa ktorého sa valil čierny – bielou parou zmiešaný dym, taký istý, ako u nás z väčších nákladných lokomotív. Sem-tam z komína vyletela aj malá iskierka, čo mohla spadnúť aj do oka – a to už nebolo vôbec nič príjemné.

Viezli sme sa vo vozni, ktorý bol bez sklenených okien – aby bol dobrý a jasný výhľad na okolité hory a lesy. Hneď za Hronskou Dúbravou prešla trať mostom ponad Hron na druhú stranu a začala stúpať do kopcov. Raz hore, raz dole. Raz doprava, raz doľava. V malých, ale aj väčších zákrutách zdolávala Anča pomaly, ale isto, všetky nástrahy prírody, tak ako jej stanovili múdri stavbári trate. Z koľajníc sa nemohlo odbočiť. Koľajnica a obruba na kolesách nedovolili, aby došlo k vykoľajeniu. Keby sa tak stalo, bolo by to nežiaduce vykoľajenie.

Rušňovodič s kuričom mali dostatok skúseností a vedomostí, aby pasažierov doviezli až do cieľa, do Banskej Štiavnice cez Kozelník, Banskú Belú zastávku, Banskú Belú stanicu a Banský Studenec. Konečne nás Anča dotiahla až na stanicu starobylého baníckeho mesta, ktoré prežilo časy krásne, ale aj časy hrozné, časy radosti, aj časy horkosti, rozkvetu i úpadku. Tak to už na tomto svete býva a chodí. Nič nie je večné, všetko sa raz pomíne, všetko dôjde do svojho konca, i keď platí, že na troskách starého vyrastie znova niečo nové, niečo modernejšie a lepšie. Všetko sa vyvíja a donáša so sebou veci, ktoré sme kedysi nepoznali, a dnes nám slúžia a ponúkajú nám možnosť rozvíjať sa. Vtedy sme dosiahli hľadaný cieľ a dnes hľadáme nový, lepší.

Vystúpili sme z vláčika na kopci. Na stanici nás nik nečakal, aby nás, neznámych, privítal a usmernil, kade sa máme pobrať. Náhodný chodec nám rukou ukázal a vravel: „Choďte len dole na námestie a potom hore, do kopca. Tam prídete na cestu. Pustíte sa doľava a potom nájdete chodník. Vedie do lesa. Za tým lesom dôjdete dole kopcom. Na stráni, ktorá je naproti, uvidíte ďalší kopček za potôčikom. Cez ten prejdete mostíkom, znovu vojdete do lesíka a prídete na roz-

ľahlú lúku, kde uvidíte zrubovú chatu. Tam vás už niekto bude čakať a ujme sa vás.

Lahko sa to povedalo, ale ťažšie vykonalo. Z kopčeka sa išlo dobre. Trojičné námestie je ozajstným skvostom architektúry. V prostriedku stojí nádherné súsošie Panny Márie. Zľava i sprava v tom čase meštianske domy a medzi nimi aj banská klopačka s baníckym erbom, kostoly, starý zámok, nový zámok, Piargská brána a ďalšie zaujímavé budovy ľšiel som si oči vyočiť od toľkej krásy. Mesto má bohatú banícku tradíciu, mestskú pamiatkovú rezerváciu. Priemysel bol rozvinutý v baníctve, textile a tabakových výrobkoch. Ďalej malo na úrovni školstvo: banícke a lesnícke. Sídliť tam Banská komora, Banský súd a neskôr Banský kapitanát.

Ako sme išli hore námestím, prišla mi na um historicky známa postava Nácka. Boli sme nabalení. V batohu bolo všetko, čo sme potrebovali od polovice stanu A, deky, jedlo „ešus“, dýka, baterka a potrebné veci. Predstavili sme si Nácka, ako ide námestím, presne ako my, spotení. Stretol sa s občanom a ten, keď videl, že na chrbte nesie veľký batoh a z čela mu tečie pot veľký ako jarček, opýtal sa ho: „Nácko, čo to nesieš v tom batohu?“ – A Nácko odpovedal: „Ále, nesiem toaletný pa-

pier tamto do puceraju.“ – Taký smiech nás pochytil, že som musel zastat' a oprieť sa o skautskú palicu. Chvilu sme stáli a stáli a smiali sme sa. Museli sme vyzerat' veľmi smiešne, lebo ľudia sa na nás dívali tak zvláštne aj napriek tomu, že na turistov a skautov boli privyknutí.

Poutierali sme sa od potu a pomaly sme to vytiahli až do sedla. Z neho bol nádherný pohľad na Štiavnické vrchy. Po chvíľke odychu sme si čosi zajedli a veselo sa pustili dole cestou a potom chodníkom. Tam to bolo príjemnejšie i keď slniečko malo svoju moc. Ešte stále sme nevedeli, kam vedie chodník. Medzi stromami – a boli to statné smrekky a jedle – sme zbadali ihrajúce sa veveričky ako behajú hore-dolu po kmeňoch a konároch, preskakujú z jedného na druhý a hľadajú semenka v šiškách. Tým bolo sveta žiť! Nemuseli niešť ťažký batoh!

Dostali sme sa do dolinky. Zastali sme, zložili batohy na trávniku a odbehli k jarčeku trošku sa osviežiť čírou vodičkou. To bolo najpríjemnejšie z doterajšieho putovania. Chýľilo sa k obedu. Zase sme dostali chuť na jedlo. Boli sme z domu a zamestnania zvyknutí, že o 12.00 hod bol obed.

pokračovanie na 10. str.

Pavol Černaj

SLOVENSKÝ SKAUTING V BETLIARI

pokračovanie z 9. str.

Spoločnosť nám robili väčšie i menšie vtáčence a vyspevovali nám svoje najkrajšie pesničky. Zdvihli sme sa a poďme ďalej.

Neprešli sme ďaleko, keď zrazu na ľavej strane chodníka začala presvitať kamenná hrádza. Doteraz sme ju nemohli vidieť, lebo ju zakrývali spomínané majestátny smrek. Boli aspoň päťkrát staršie ako my. Tešili sme sa, lebo sme boli pod hrádzou neďaleko cieľa. Znova sme išli do kopca. Čím ďalej, tým bola hrádza vyššia. Pochopili sme. – Už sme neďaleko nášho tábora. Je to jedno z Hornohodrušských jazier a z neho vyvierala aj voda, ponad ktorú sme v dolinke prešli po mostíku. Hneď nám bolo veselšie. Začali sme si pospevovať jednu z našich skautských pesničiek. Aj krok bol veselší a pevnejší.

Vyšli sme z lesa a pred nami nádherná lúka zarastená pokosenou zelenou travičkou a mäkkým machom. A tam, hľa, nádherná zrubová chata s verandou. Naproti nám kráčal urastený junák – skaut. Pozdravili sme sa malým pozdravom. Brat nás privítal. Bol so všetkým i s prostredím oboznámený. Uviedol nás do príjmovej miestnosti. Zložili sme si batohy. Dostali sme príslušné informácie. Došli sme do cieľa.

Čo nás prekvapilo, bolo to, že sme nemali pridelený jeden stan, ale každý z nás mal neznámeho brata spolustanujúceho. Mojm spoločníkom bol Ozábal, činovník Ústredia v Bratislave. Aj to bolo zámerné a na niečo dobré. Museli sme si od začiatku zvykať na novoty, ktorých bolo veľmi veľa počas nášho pobytu v tábore. Na náš stan mám aj krásny detailný záber, ktorý urobil banskoštiavnický fotograf Protopopov. Týmto zábermi majstrovsky zachytil život v tábore. Na fotografiách sú vyjadrené hlavné myšlienky skautingu a denný program: kúpanie v jazere po rozcvičke, štúdium prírody v oddieloch, čistota a hygiena v tábore, hry, orientácia v prostredí a nesierna ostražitosť pri zabezpečovaní poriadku. Cieľom bolo oboznámiť sa s myšlienkou skautingu, a to spôsobom nevťerým a zábavnými hrami získavať zručnosť. Samotný fakt, že dvojice bratov si museli z priraveného materiálu postaviť podsadu stanov aj s pričnou, na ktorej sme spávali alebo počas prestávok odpočívali. Učili sme sa udržiavať poriadok v stane. Všetko malo svoje miesto.

Toto všetko mi veľa dalo v čase, keď som ako vojak býval vo výcvikovom tábore na Libave.

Kamaráti si do stanov nanosili z lúk zelenú trávu a na tej ležali a spávali niekoľko nocí. Keď sme stany likvidovali, tráva bola napoly zhnitá a plesnivá. Mne sa to nestalo, lebo na zem či trávnik som si dal suché vetvičky zo smrekov a zakryl ich suchým lístím spod stromov. – Jednak ma to v noci pri spánku netlačilo a jednak po likvidácii som mal všetko suché bez hniloby a plesne.

Vedomosti o tom, ako sa správať v prírode, sme získavali hrou. Tak sme poznávali aj stopovanie. Naučili sme sa čítať značky, ktoré mali skauti a pomocou ktorých sa dorozumievali. Naučili sme sa čítať mapy, odhadovať vzdialenosti, určovať svetové strany podľa hodiniek a podľa tieňov a ďalšie osočné veci.

Aby sme si osvojili aj pravidlo, že skaut je veselý a dobrej mysle, pripravil nám vzácny darček sám Akela (vlk) – vodca SLŠ Ľudo Zelenka. Zostavil malú brožúrku vo formáte A₆, „Skauti spievajte“. Venoval ju priateľom a známym, s ktorými prežil krásne chvíle pri táborových ohňoch. Brožúrku vydali vo Zvolene 6. 7. 1946. Dostali sme ju za zanedbateľnú cenu aj s venovaním: „Rozpomienkou na SLŠ v Hodruši vpísal Ľudo Zelenka 28. VIII. 1946“, teda

v deň, keď sme sa rozlúčili. V knižočke sú podpísaní M.M.Sasínek, Milan Pilárik – vytrvalý vlk, Zdeněk Plajner, predseda skautingu v ČSR, Ján Výboch, starý sokol a ďalší skautskí činovníci s nečitateľnými podpismi. Brožúra má 176 strán. Z každej strany plynie ponaučenie veľmi dôležité pre skauta – junáka oddaného citu a Božej prírody. Akela sa pýta: „Sestry a bratia! Kedy možno spievať? Ako spievať? Čo spievať? A hneď aj odpovedá na svoje otázky.

Piesne sú rozdelené do takýchto častí:

- Hymny, hymnické a iné príležitostné piesne
- Hymnusy
- Nábožné piesne a modlitby
- Vlčiacke piesne
- Skautské dievčenské piesne
- Piesne Junácke
- Piesne vodných skautov
- Táborové piesne s poučením, ako zapáľovať oheň
- Pochodové piesne
- Kovbojské piesne
- Indiánske piesne
- Piesne inonárodné
- Ľudové piesne
- Miešaný tovar – zborové odriedkanky
- Pokriky.

(Dokončenie nabudúce)

Žvuky a obyčaje v predvianočnom čase v minulosti

Nemožno povedať, že ľudové tradície počas roka sa v našej obci zachovávali. Tí, ktorí sa ich zúčastňovali, vymreli, tí, ktorí o nich čo-to vedia, nás postupne opúšťajú tiež. Ak chceme čo-to o dávnych tradíciách vedieť, načierame s istotou do kroniky, ktorá zásluhou kronikára oživuje a obohacuje našu predstavivosť všetkým, čím žili naši predkovia. Je veľkým darom a výhrou, že naša obec má kronikára, ktorý svojmu poslaniu obetuje doslova všetko. Pán Alexander Maduda je tým svetielkom, ktoré z tmy a zabudnutia priťahuje udalosti z minulosti, ktoré by inak pre nás boli dávno stratené a zabudnuté. Sle-

duje súčasné dianie v obci a ukláda ho na papier pre budúcnosť. Vďaka!

Blíži sa čas adventný, predvianočný. Zabudnime na všetku upoňanosť týchto dní a vráťme sa do rokov, keď po cestách našej dedinky chodili naši pra-pra-prarodičia, obcou sa šíril dym komínov, ticho prerušoval brechot psov a ľudia mali k sebe oveľa bližšie. Žili biedne, veď sa živili len tým, čo dala zem. Boli to ľudia, ktorých spájala skutočnosť, že žijú spoločne na malej ploche pod modrým nebom, obklopení lesmi a vrchmi, v ktorých žila divá zver. Zimy v týchto časoch bo-

li určite tuhšie, pojem „globálne otepľovanie“ neexistoval.

Vianoce – podobne ako dnes – patrili i v chudobných rodinách medzi najväčšie sviatky. Prichádzali v čase, keď už úroda z poľí bola uložená v stodolách a komorách, keď vysilená zem oddychovala, aby nabrala silu pre rok budúci. A oddychovali i ľudia. Ale vždy aktívne, lebo starosť o živobytie ich nútila pracovať stále. Predvianočné obdobie bolo rušné. Celá rodina sa starala o to, aby na tento čas mali dostatok potravín i v tých najchudobnejších rodinách, aby vianočný stôl bol bohatší ako inokedy. To bohatstvo spočívalo v dostatku

obilia, z ktorého sa mlela múka, zo zemiakov, ktoré tvorili jadro potravy, z produktov, ktoré získali chovom dobytky, ošípaných či hydiny. Bohatstvom bola i úroda ovocia zo záhrad, jablká, hrušky, doma varené lekváre. Med, ktorý vytáčali z plástov, chlieb, ktorý piekli doma z vlastnej múky, hnetený rukami zrobených žien, upečený v peciach, v ktorých horelo drevo prinesené z lesa na chrpte. Bohatstvom bolo mlieko od kravičiek, ktoré spokojne oddychovali v maštali. Koľko zázrakov dokázalo priniesť na stôl smotanú, maslo, tvaroh, cmar...

pokračovanie na 11. str.

Zvyky a obyčaje v predvianočnom čase v minulosti

pokračovanie z 10. str.

V tom prípade, ak tieto záranky gazdiná nebola donútená predať, aby získala groš na oblečenie či ošatenie rodiny.

V čase predvianočnom si členovia rodiny chystali skromné darčeky, v domácnostiach sa piekli koláče. Boli trojaké: Küchen, rožok a baba. Küchen bol okrúhly, nízky, bez plnky. Piekol sa na plechovom pekáči okrúhleho tvaru so zúbkovým okrajom.

Rožok sa piekol v tvare podkovy, bol naplnený makom, orechmi či lekvárom. Baba bol prepletaný biely koláč, hrubý, neplnený, jedol sa prevažne s mliekom. Lahôdkou v tomto období bolo tiež sušené ovocie – jablká, hrušky či slivky.

Deň pred Vianocami sa volal pôstny deň, po betliarsky „vilia“. Počas dňa sa jedlo veľmi skromne, len ľahké jedlá. Zemiaky pečené v rúre, pôstna polievka, varené sušené ovocie, zapíjalo sa mlieko. Do tohto dňa sa mali vrátiť všetky požičané veci. Dedinou vládlo ticho, všetci sa tešili v tichosti na príchod štedrého dňa. Pred štedrou večerou sa osadenstvo domov spoločne vybralo do kostola. Po návrate z kostola gazdiná prestrela na stôl obrus – pertok. Na čistý stôl položila celý okrúhly chlieb, koláče, obilie, ovocie a strukoviny, aby tieto v roku budúcim nechýbali pred večerou sa gazda pomodlil, zavinšoval dobré zdravie, pohodu statku a bohatú úrodu na poli. Každému členovi domácnosti pridelil strúčik cesnaku. Pred a medzi jedlom sa popíjalo hriate (pálénka prevarená s husacou masťou s pridaním cukru a cesnaku).

Večeru tvorili skromné štedrovečerné jedlá: jucha, bobáľky, koláče a ovocné sušienky. Jucha bola kapustnica so sušenými hubami, ak bola možnosť s údeným mäsom či klobásou z domácej zakáľacky. Bobáľky boli drobné, okrúhle koláčiky z kysnutého cesta, poliate cukrovou vodou alebo medom a posypané makom. Koláče – to boli lakôtky už spomínané a starostlivo delené medzi všetkých. Varené sušienky z ovocia, prípadne u veľmík chudobných rodín sušené a varené trnky. Pri pohode štedrovečerného stola sa dodržiavali rôzne zvy-

ky a obyčaje. Jedným z nich bol zvyk dievky vziať otcovi spred úst bobáľku. Odniesť ju von na roh domu a čakať, odkiaľ zabreše pes. V tú stranu by sa mala vydať. Alebo ju položiť na kôl pľota a o koľko dní bobáľka zmizla, o toľko rokov sa vydá.

Pri štedrovečernej večeri bola rodina spokojná, keď z nej nik nechýbal. Preto sa i roztratení členovia rodiny ponáhľali zo sveta domov, aby nenarušili celistvosť rodiny a jej spokojnosť. Ak predsa niekto chýbal alebo v priebehu roku člen rodiny zomrel, jeho miesto pri stole ostalo prázdne a bolo prestreté na stole k jedlu. Gazda nezabudol ani na statok, odniesol každému po strúčiku cesnaku a kúsku chleba. Na dvere domu i maštale urobil kríž cesnakom, aby dverami nevošli zlí duchovia. Gazda mal pred nimi obavu, aby kravám nevzali mlieko. Zlým znamením pre rodinu bolo, keď sa niekomu kýchlo. Ak mala rodina k večeri mäso, kosti z neho gazda odniesol do záhrady pod stromy, aby dali dobrú úrodu.

O polnoci išli mládenci spievať na evanjelickú vežu (túren). Medzi spevom zvonili. Na štedrý večer zvykla spievajúcich sprevádzať dychová kapela.

Vianoce – 25. a 26. decem-

bra sa na Gemeri volali „krašún“. V prvý vianočný deň sa verilo na rôzne poverby. Nesmelo sa volať z dverí von, aby v rodine niekto nezomrel. Nesmelo sa pozeráť von oknom, aby nebol niekto prichytený pri krádeži dreva z lesa. Nesmelo sa stúpiť na zem bosou nohou, aby neboleli nohy. Cez Vianoce chodili do rodín vinšovať deti. Vinšov bolo veľa a rozmanitých. Počas Vianoc ani v týchto časoch nesmel chýbať vianočný stromček, ktorý sa v betliarskom nárečí volal „Jezulan“ či „Jezulančok“, bol ozdobený orechmi, jablkami a sušeným ovocím.

Na druhý sviatok vianočný, na Štefana, sa zišli mládenci a usporiadali zábavu – trímali bál. Hrali na nej cigáni a tancovalo sa do rána. Dievky navarili muzikantom večeru, každá čo-to doniesla do bryndzových halušiek. Pri muzike sa spievalo i tancovalo, kto vhodil do basy groš, mohol si rozkázať a zaspievať za doprodu hudby.

28. decembra – na mládenky – sa statky nepriahali, ženy nepriadli a chlapi nešli do hory. V čase od Vianoc do Nového roku sa nepralo a nesmeli sa variť strukoviny. Na Silvestra bola večera skromnejšia ako na Štedrý večer. Mládež chodila po dedine, spievala a vinšovala.

*„Vinšujem vám, vinšujem,
na tot nastávajúci nový rok,
aby kvitlo polo žitkom, dvôr
dobytkom*

*a dôm dobrým zdravím,
aby od najmladšieho po naj-
staršieho
hlava nebolela, to vám zo serca
vinšujem.*

*Vinšujem vám na tot nový rok,
aby vám odpadol z peci bok
a z komína rúra, aby ste mali do
Ďúra*

*Vinšujem vám všetky vinše,
ma môj dušu neviem
inšie.“*

V domácnostiach nemali radi, keď v deň Nového roku bola prvým návštevníkom žena, znamenalo to hroziacu nehodu.

Keď sa preniesieme cez mnohé roky do dneška, táto stará obyčaj sa dodržiava v mnohých domácnostiach i dnes a ako prvých posielajú vinšovať mužov. Ale žeby ich návšteva priniesla mimoriadne šťastie, nedá sa povedať.

Úplne som sa pri opisovaní týchto zvykov preniesla do čias, keď domy boli malé, mali malé okienka, nízke dvere, ovzdušie voňalo čistým snehom, praskajúcim mrazom, z komínov stúpali dym z dreva. Podlahy boli hlinené, v kahancoch sliepali sviečky a petrolejky, voda sa ťahala zo studní, pralo sa na potoku a čo ja viem čo všetko ešte, ale jedno viem iste – ľudia žili inak, boli si blízki, nik nikomu nezávidel a každý sa uskromnil s tým čo mu bolo dopriate od prírody a k čomu dospel vlastnou prácou. Mávnutím čarovného prútika by som sa do tej doby vrátila celá, ale neviem, ako dlho by som v tých podmienkach vydržala.

Štefánia Kaňúrová

**ČAROVNÉ
VIANOCE**

Ako sme bojovali za farby TATRANA Betliar v jeseni 2008

Do nového súťažného ročníka Oblastného futbalového zväzu sme prihlásili futbalové mužstvo v kategórii mládež Okresné majstrovstvo st. dorastu – I. trieda a v kategórii dospelí futbalové mužstvo, ktoré v I. triede okresného majstrovstva pôsobí od súťažného ročníka 2003-04.

Dorastenci svoju súťaž začali 9. augusta 2008 s pomerne silným súperom – Vyšnou Slanou a na domácej pôde jej podľahli 1:3. Mužstvo dorastencov sa veľmi ťažko formovalo a už v druhom kole cestovali do Hrhova len deväti dorastenci, kde prehrali 11:1. V treťom, štvrtom a piatom kole bolo dorastencov na súpiske už 11 t. j. plný počet hráčov. Z týchto troch stretnutí sme dosiahli jedno víťazstvo a dve prehry. Šieste kolo však už bolo zlomové a k objednanému autobusu v čase odchodu sa hlásilo päť hráčov, t. j. že na zápas s Dedinkami sme už nevycestovali, prehrali sme ho kontumačne 3:0, za nevycestovanie zaplatili pokutu 1000,- Sk a za pristavenie autobusu 500,- Sk. Po tomto kole začali sa prejavovať slabé miesta nášho dorasteneckého futbalu. V siedmom kole sme nastúpili doma proti Dobšinej, ale už len v počte deväť hráčov a toto stretnutie sme prehrali 0:10. Na ďalšie stretnutie do Brzotína dorastenci opäť nevycestovali a prehrali sme ho kontumačne 3:0 a opäť platili pokutu vo výške 1000,- Sk. V ďalšom, 9. kole, sme hrali doma s Gemerskou Hôrkou s výsledkom 4:0 v náš prospech. Zdalo sa, že predsa len sa mužstvo dorastu sa skonsoliduje a jesennú časť súťaže dohráme. Nestalo sa tak nakoľko už v nasledujúcom 10. kole sme opäť nevycestovali do Štítnika pre nezáujem dorastencov a 11. kolo sa nehralo pre nedorozumenia už priamo pred zápasom na ihrisku. Situácia je bližšie vysvetlená v ďalšej časti článku. Záverom hodnotenia našej účasti dorasteneckého mužstva v súťaži je potrebné poďakovať sa tým hráčom, ktorí

odohrali najviac zápasov. Ivan Tököly odohral 8 zápasov, Lukáš Poťmák, Lukáš Fabian, Otto Fehér a Janko Benedikty odohrali po 7 zápasov. Celkom v jesennej časti sa na súpiskách vystriedalo 24 hráčov. Žiaľ, výsledok je taký, že na základe rozhodnutia Rady Oblastného futbalového zväzu na návrh Športovej technickej komisie a Disciplinárnej komisie bola schválená finančná pokuta 30 tisíc Sk pre FK TATRAN Betliar na základe vylúčenia družstva dorastu zo súťaží Ob.FZ. K vzniknutej situácii sa vyjadril v liste starosta pre Gemerský denník takto:

„Bol som priamym účastníkom futbalového stretnutia dorastu dňa 18. 10. 2008 medzi mužstvami TJ TATRAN Betliar a TJ Družstevník Gemerská Poloma. Je pravda, že mali sme problém s účasťou dorastencov, ale nakoniec nás bolo 8, to znamená, že zápas sa mohol hrať. Sám rozhodca apeloval na to, aby sa hralo. Zo strany nášho súpera až taká snaha nebola a boli predkladané argumenty, že sme nedodrжали stanovený začiatok zápasu, že máme neoprávnený štart hráča atď. Na základe týchto skutočností som prosil vedúceho mužstva hostí p. Júliusa Benedíka, aby sme stretnutie odohrali s konštatovaním, že o nič nejde, veď aj tak vyhráte. Dokonca som garantoval výsledok v ich prospech. Nepomohlo – odišli preč – p. rozhodca Šestina zapískaním ukončil stretnutie. Mrzí ma, že bolo krásne slnečné počasie, ako stvorené na futbal, no nehralo sa. Zvíťazila ľudská ješitnosť, neprijateľnosť a škodoradosť.“

Situácia v dorasteneckom družstve mala priamy dopad na účinkovanie družstva dospelých v okresnej súťaži, a to okamžitým vylúčením zo súťaže. Nepomáhali argumenty, že veď vedíme tabuľku I. triedy okresného majstrovstva – všetko bolo márne. Až odvolanie sa proti rozhodnutiu ŠTK na Radu Ob.FZ, ktorá zasadla dňa 13. 11. 2008 a vyniesla rozhodnutie o pod-

mienkach zotrvania družstva dospelých v súťaži. To už bolo po ukončení jesennej časti súťaže, v ktorej sme odohrali 11 stretnutí

a ďalšie dve sú odložené na jarnú časť súťaže. To znamená, že na jar nás čaká odohrať 15 majstrovských zápasov.

Ako sme hrali v jesennej časti?

1. kolo	Betliar – Rudná	2:2	R	Chomjak K.
2. kolo	Pača – Betliar	4:3	R	Repaský
3. kolo	Betliar – Vlachovo	2:1	R	Farkaš
4. kolo	Lipovník – Betliar	4:3	R	Petro
5. kolo	Betliar – G.Poloma	2:0	R	Haviarik
6. kolo	Dedinky – Betliar	1:10	R	Szor
7. kolo	Betliar – Dobšiná	1:0	R	Jonáš
8. kolo	Plešivec – Betliar	2:1	R	Lucza
9. kolo	Betliar – Dlhá Ves	5:2	R	Gallik
10. kolo	Jablonov n/T – Betliar	1:7	R	Igloi
11. kolo	Betliar – Krh.Dlhá Lúka	2:0	R	Repaský

TABUĽKA okresného majstrovstva po 11. kole:

1. Betliar	11	7	1	3	38:17	22
2. Rudná	11	6	2	3	34:16	20
3. Lipovník	10	6	2	2	22:16	20
4. Dlhá Ves	11	6	1	4	30:16	19
5. Vyšná Slaná	11	6	1	4	23:19	19
6. Krh.Dlhá Lúka	11	6	1	4	19:17	19
7. Plešivec	11	6	0	5	28:21	18
8. Dobšiná	11	5	3	3	20:16	18
9. Vlachovo	11	5	2	4	17:19	17
10. Gem.Poloma	11	5	2	4	15:17	17
11. Jablonov n/T	11	3	0	8	16:26	9
12. Brzotín	11	2	3	6	9:20	9
13. Pača	10	2	1	7	14:22	7
14. Dedinky	11	1	1	9	14:57	4

Ako sme bojovali za farby TATRANA Betliar v jeseni 2008

TABUĽKA okresného majstrovstva po jesennej časti:

1. Rudná	13	8	2	3	42:16	26
2. Lipovník	13	8	2	2	31:17	26
3. Gem. Poloma	14	7	3	4	21:18	24
4. Vyšná Slaná	13	7	2	4	26:21	23
5. Vlachovo	14	7	2	5	23:22	23
6. Betliar	11	7	1	3	38:17	22
7. Plešivec	14	7	0	7	34:25	21
8. Krh. Dlhá Lúka	13	6	3	4	21:19	21
9. Dobšiná	14	6	3	5	21:27	21
10. Dlhá Ves	14	6	1	7	33:25	19
11. Pača	13	4	1	8	22:29	13
12. Brzotín	13	2	4	7	11:23	10
13. Jablonov n/T	14	3	1	10	17:37	10
14. Dedinky	13	2	1	10	15:59	7

Zotrvanie mužstva dospelých písomnou formou podporili tieto futbalové kluby a jednotlivci:

TABUĽKA strelcov TATRANA po jesennej časti:

14 gólov	V. Vávra
9 gólov	Ž. Barkasz
3 góly	J. Zdechovan, J. Gonos, R. Kováč
2 góly	J. Dávid
1 gól	O. Fabián, M. Árvay, J. Podolinský

- TJ Futbalový oddiel Vlachovo
- FK Lokomotíva CHZ Dedinky
- Mestský futbalový klub Dobšiná
- Futbalový klub Brzotín
- TJ Zlatý Klas Dlhá Ves
- TJ FK Sokol Pača
- FK Lipovník
- TJ Družstevník Vyšná Slaná
- RNDr. Viktor Baláž, riaditeľ Obch. akadémie Rožňava
- Primátor Mesta Rožňavy MUDr. V. Laciak
- Mestský futbalový klub Rožňava
- FK Plešivec

*Touto cestou vedenie futbalového klubu
TATRAN Betliar vyjadruje úprimné
poďakovanie futbalovým klubom
a jednotlivcom, že neváhali a otvorene vyjadrili
podporu futbalovému klubu TATRAN Betliar
v snahe o zotrvanie družstva dospelých
v I. TRIEDE Okresného majstrovstva.*

SPOLOČENSKÁ RUBRIKA

V roku 2008 uzavrelo v obradnej sieni Kaštieľa Betliar manželstvo 37 snúbeneckých párov zo Slovenska i zahraničia. Mladomanželom blahoželáme!

Živio, živio, živio...

...Postoj, život, veď roky nepostoja. Náhlia sa ako bystrinky vyvierajúce z hlbín hôr a kým zmohutnejú na veľtok, vstanú, spomalia svoje nádherné tempo, ako keby zvažovali cestu, ktorou sa naplnili a ktorou zase odtečú chvíle...

Retiazkové očka na úplete večnosti.

60 rokov

Výrostko Milan
Schlosár Miloš
Feješ Štefan
Fabíni Jozef
Luxová Mária
Kolesár Ján

70 rokov

Trilec Zoltán
Kušníerová Mária

Nad 90 rokov

Astalošová Emília

V predvianočnom čase k nám zavítal Mikuláš

Rozlúčili sme sa...

„Neplačte, prosím vás, nad mojim hrobom
navršeným z čerstvých a hrdzavých hrúd.
Mňa už nič nebolí, mne kvitnú iné stromy,
Sám sa stávam šelestom vetra, počujete?“

Tam šumím v hrudi zelených rázsoch a podávam ortuťové
dlane tým, čo ma predbehli na ceste, ktorú nik nepozná.-
A predsa ju živí oplakávajú, tú cestu, ktorá je stále rovná
a bez zákrut, a preto sa po nej nik nevráti.“

Ján Jesenák
Ján Čuňočka
Jarmila Müllerová
Mariana Ádámová
Helena Tökölyová
Anna Ďurišková

Mária Kolesárová
Margita Grófová
Júlia Šoliková
Mária Potočná
Gabriela Málíková
Štefan Bencső

Pred desiatimi rokmi nás opustili

„Po bolesti odpočívam v pokoji a nerušene,
V tieni ruží prelína sa s vôňou moje večné snenie.
Zaspomína si snáď na mňa potomstvo, alebo či zapomenie?
Nezomrel ten, v srdciach čo žil láskou pre ne.“

Mária Ivanová
Zuzana Maďudová
Emília Sajková
Zuzana Strojná
Pavel Kanaba

Veronika Heringová
Ondrej Hundža
Mária Mihóková
Ondrej Bašták
Anna Košuthová

Ludovít Rederstein

BETLIARSKÉ NOVINY - občasník Obce Betliar

- Vydáva Obecný úrad Betliar ■ Registrované na odbore všeobecnej vnútornej správy Okresného úradu v Rožňave
- Adresa redakcie: Obecný úrad Betliar, Šafárikova 67, 049 21 Betliar, ■ Telefón: 058 / 79 83 114
- Vedie kolektív redakčnej rady
- Tlač: Tlačiareň OTOPRINT, Rožňava